

„To je přirozeně jednoduché,“ řekl technik, „vystihnout mlčení a dvanáctkrát vlepit Bůh — jestliže si to můžete zodpovědět.“

„Vy jste anděl,“ řekl pomocný režisér, „a já si to mohu zodpovědět. Tak, začneme.“ Celý šťastný pohlédl na ty velmi malé ústičky pásku bez lesku v Murkově krabičce od cigaret. „Vy jste opravdu anděl,“ řekl, „tak jdem' na to!“

Technik se pousmál, protože se těšil na ty ústičky mlčení, které bude moci věnovat Murkovi: bylo to moc mlčení, v celku skoro jedna minuta; tolik mlčení ještě nikdy nemohl Murkovi věnovat a on měl toho mladíka rád.

„Dobře,“ řekl s úsměvem, „začneme.“

Pomocný režisér sáhl do kapsy kabátu, vyňal svou krabičku cigaret; uchopil však současně jakýsi zmučlaný lístek, uhladil jej a podal jej technikovi: „Není to komické, jaké kýčovitě věci je možno nalézt v rozhlase? To jsem našel u sebe na dveřích.“

Technik vzal obrázek, podíval se na něj a řekl:

„Ano, komické,“ a hlasitě četl, co bylo dole napsáno:

Pomodil jsem se za Tebe u spatého Jakuba.

Něco se stane

Povídka bohatá na liny

K nejpозoruhodnějšímu údobí mého života patří asi to, které jsem strávil jako zaměstnanec továrny Alfreda Wunsiedla. Od přírody mám náklonnost spíše k přemýšlení a nic nedělání než k práci, přece však tu a tam mě trvalé finanční těžkosti — neboť přemýšlení vynáší právě tak málo jako nicnedělání — nutí, abych přijal, jak se říká, nějaké místo. Očnuv se zase jednou na dne, světil jsem se zprostředkovatelně míst a byl jsem se sedmi jinými spolutřípteli poslán do Wunsiedlovy továrny, kde jsme se měli podrobit zkoušce způsobilosti.

Už pohled na tu továrnu vzbudil mou nedůvěru: továrna je celá postavena ze skleněných cihel, a má necht' vůči světlým budovám a světlým místnostem je tak silná jako moje necht' k práci. Ještě nedůvěřivějším jsem se stal, když nám byla ve světlé, vesele vymalované kantýně ihned podána snídaně: hezké číšnice nám přinesly vajíčka, kávu a topinky, ve vkusných karafách byla pomerančová šťáva; zlaté rybičky tiskly své blasované tváře na stěny světlezelených akvarií. Číšnice byly tak veselé, jako by měly veselosti téměř prasknout. Jen silně vypětí vůle — tak se mi zdálo — je zdržovalo od ustavičného trylkování. Byly tak naplněny nevyzpívanými písněmi jako slepice nesnesenými vajíčky. Okamžitě jsem tušil, co moji spolutříptelé jako by netušili: že i tato snídaně patří ke zkoušce; a tak jsem oddané žvýkal jako člověk, který si plně uvědomuje, že svému tělu dodává cenné látky. Učinil jsem něco, k čemu by mě normálně nepřiměla žádná moc na tomto světě: na lačný žaludek jsem vypil pomerančovou šťávu, nechal jsem stát kávu a vajíčko a větší část to-

plinky, vstal jsem a těhotný činy jsem maštroval po kantýně sem tam.

Tak jsem byl jako první odveden do zkušební místnosti, kde byly na rozkošných stolicích připraveny dotazníky. Spěny byly tónovány do zelena, což by bylo fanatikům interiérového zařízení vykouzllilo na rty slovo „úchvatné“. Nikoho nebylo vidět a přece jsem si byl tak jist, že jsem pozorován, že jsem se choval jako člověk těhotný činy, když myslí, že není pozorován: netrpělivě jsem vytáhl z kapsy plnicí pero, odšrouboval jsem je, posadil se k nejbližšímu stolu a přitáhl jsem si dotazník, jako si cholerikové k sobě přitahují v hostinci účet.

První otázka: Považujete za správné, že člověk má jen dvě ruce, dvě nohy, oči a uši?

Zde jsem poprvé sklídl plody své přemýšlivosti a bez váhání jsem napsal: „Ani čtyři ruce, nohy, uši by nestačily mému pudu po činnosti. Vyhavení člověka je žalostné.“

Druhá otázka: Kolik telefonů můžete obsluhovat současně?

I zde byla odpověď tak lehká jako vyřešení rovnice prvního stupně. „Je-li telefonů jen sedm,“ napsal jsem, „jsem netrpělivý, teprve při devíti se cítím plně využit.“

Třetí otázka: Co děláte ve svém volnu?

Moje odpověď: „Slovo volno neznám — o svých patnáctých narozenínách jsem je škrtl ze svého slovníku, neboť na počátku byl čín.“

Dostal jsem to místo. Skutečně jsem se necítil plně využit ani s devíti telefony. Volal jsem do telefonu: „Jednejte okamžitě!“ nebo: „Dělejte něco!“ Něco se určitě musí stát — Něco se musí stát — Něco se stalo — Něco by se mělo stát.“ Avšak ponejvíce — neboť to se mi zdálo přiměřené atmosféře — jsem používal imperativu.

Zajímavé byly polední přestávky, kdy jsme pojíždali v kantýně jídla bohatá na vitaminy, obklopeni nehluchou veselostí. Ve Wunsiedlově továrně se to hemžilo lidmi, kteří byli posedli tím, že vyprávějí svůj životopis, jak to právě na činy bohaté osobnosti rády čini. Jejich životopis je pro ně důležitější než jejich život, je zapotřebí jen stisknout knoflík a už jej uctivě vyvrhují.

Wunsiedlovým zástupcem byl muž jménem Broschek, který si kdysi získal jistou slávu, protože jako student živil noční práci sedm dětí a ochrnutou ženu, zároveň úspěšně zastupoval čtyři obchody a přece ve dvou letech podstoupil dvě

státní zkoušky s vyznamenáním. Když se ho reportér otázel: „Kdy vlastně spíte, Broschku?“ odpověděl: „Spát je hřích!“

Wunsiedlova sekretářka pletením živila ochrnutého muže a čtyři děti, současně promovala z psychologie a národopisu, pěstovala ovčácké psy a stala se slavnou jako barová zpěvačka pod jménem *Vamp* 7.

Wunsiedel sám byl jedním z těch lidí, kteří ráno, sotva se probudí, jsou už rozhodnutí jednat. „Musím jednat,“ myslí si, zatímco si energicky zavazují šňůru koupacního pláště. „Musím jednat,“ myslí si, zatímco se hoří, a vítězoslavně pohlížejí na vousy, které s mydlovou pěnou oplachují ze svého holičského strojeku: Tyto zbytky ochlupení jsou prvními oběťmi jejich pudu po činnosti. Také intímnější úkony vyvolávají u těchto lidí uspokojení: Voda šumí, papír je spotřebován. Něco se stalo. Chléb se jí, vajíčku je odseknuť špička.

Ta nejbezyznamnější činnost vypadala u Wunsiedla jako čín: to, jak si nasazoval klobouk, jak si — zachvíraje se energičtěji — zaplnal pláště, polibek, který dával své ženě, všechno byl čín.

Když vstoupil do své kanceláře, zvolal na svou sekretářku místo pozdravu: „Něco se určitě musí stát!“ A tato s veselou myslí zvolala: „Něco se musí stát!“ Potom šel Wunsiedel z oddělení do oddělení, volal své veselé: „Něco se určitě musí stát!“ Všichni odpovídali: „Něco se musí stát!“ A také já jsem na něho rozzářeně volal, když vstoupil do mé místnosti: „Něco se stane!“

Do konce prvního týdne jsem zvýšil počet obsluhovaných telefonů na jedenáct, do konce druhého týdne na třináct a dělalo mi radost, když jsem ráno v elektrice vynalézal nové imperativy, nebo když jsem sloveso stát se proháněl různými časy, různými rody, konjunktivem i indikativem; dva dny jsem říkal jen tu jednu větu, protože jsem ji sledoval tak krásnou: „Bylo by se muselo něco stát,“ po dva další dny jsem říkal jinou větu: „To by se bylo nemělo stát.“

Tak jsem se opravdu začal cítit využit, když se skutečně něco stalo. Jednou v úterý ráno — ještě jsem se ani pořádně neusadil — se vrtil Wunsiedel do mé pracovny a zvolal své „Něco se určitě musí stát!“ Avšak něco nevyzpytlitelného na jeho obličejí způsobilo, že jsem zaváhal, abych vešel a člie odpověděl, jak bylo předepsáno: „Něco se musí stát!“ Asi jsem váhal příliš dlouho, neboť Wunsiedel, jenž jinak kritičel zřídka kdy, zařval na mne: „Odpovězte! Odpovězte podle

předpisu!" A já jsem odpověděl potichu a vzpříma se jako děcko, které nutíme, aby řeklo: já jsem zlé dítě. Jen s velkou námahou jsem ze sebe vypravil větu: „Něco se musí stát," a sotva jsem ji vyslovil, tu se skutečně něco stalo: Wunsiedel se zhroutil k zemi, převalil se v pádu na stranu a ležel napříč před otevřenými dveřmi. Okamžitě jsem věděl, co se mi potvrdilo, když jsem pomalu obešel stůl a přistoupil k ležícímu: byl mrtev.

Potřásaje hlavou překročil jsem Wunsiedla, pomalu jsem kráčet chodbou k Broschkovu pokoji a bez zaklepaní jsem vstoupil. Broschek seděl u svého psacího stolu, v každé ruce měl telefonní sluchátko, v ústech kuličkové pero, jímž psal na blok poznámky, zatímco bosýma nohama obsluhoval pleťací stroj stojící pod psacím stolem. Tímto způsobem přispívá k tomu, aby jeho rodina mohla doplnit své ošacení.

„Něco se stalo," potichu jsem řekl.

Broschek vyplivl kuličkové pero, položil obě sluchátka, spustil váhavě své prsty u nohou s pletácho stroje.

„Copak se stalo?" zeptal se.

„Pan Wunsiedel je mrtev," řekl jsem.

„Ne," řekl Broschek.

„A přece ano," řekl jsem, „pojdte!"

„Ne," řekl Broschek, „to je nemožné," ale vklouzl do pantoflí a šel za mnou po chodbě.

„Ne," řekl, když jsme stáli u Wunsiedlovy mrtvoly, „ne, ne!" Neodporoval jsem mu. Opatrně jsem obrátil Wunsiedla na záda, zatlačil jsem mu oči a zamýšleně jsem ho pozoroval.

Skoro jsem k němu cítil něžnost a poprvé jsem si uvědomil, že jsem k němu nikdy necítil nenávisť. Na jeho obličej bylo něco, co bývá v obličejích dětí, které se tvrdosťjně zdráhají vzdát se své víry v Ježíška, ačkoli argumenty kamarádů znějí tak přesvědčivě.

„Ne," řekl Broschek, „ne."

„Něco se musí stát," řekl jsem potichu Broschkovu.

„Ano," řekl Broschek, „něco se musí stát."

Něco se stalo: Wunsiedel byl pohřben, a já jsem byl vyhlédnut, abych za jeho rakví nesl věnec umělých růží, neboť jsem vybaven nejen náchylností k přemýšlení a k mčnedělání, nýbrž i postavou a obličejem, které se výborně hodí k černým oblekům. Zřejmě jsem vypadal velkolepě — kráčeje za Wunsiedlovou rakví s věncem z umělých růží

v ruce. Obdržel jsem nabídku jednoho elegantního pohřebního ústavu, abych tam vstoupil jako truchlíč z povolání. „Jste rozemný truchlíč," řekl vedoucí ústavu, „ošacení vám bude k dispozici. Ten váš obličej — prostě velkolepě!"

Dal jsem Broschkovu výpověď s odůvodněním, že se tam necítím správně využitý, že část mých schopností leží i navzdory těm třinácti telefonům ladem. Ihned po svém prvním smutečním pochodu z povolání jsem věděl: Sem patříš, to je místo, které je určeno pro tebe.

Zamýšlen stojím za rakví ve smuteční kapli, s prostou květinou v ruce, zatímco hraji Haendlovo *Largo*, hudební skladbu, která je příliš opomíjena. Mým stálým lokálem je kavárna u hřbitova, tam trávím čas mezi svými úředními výstupy, avšak občas kráčím také za rakvením, k nimž nejsem obslán, z vlastní kapsy koupím květiny a přidružím se k úředníku dobročinného sdružení, který kráčí za rakví člověka bez domova. Tu a tam navštívím také Wunsiedlův hrob, neboť konečně jsem děkuji za to, že jsem objevil své vlastní povolání, při němž zamýšlenost je přímo žádána a nicnedělání je mou povinností.

Teprve pozdě mi napadlo, že jsem se nikdy nezajímal o artikl, který Wunsiedlova továrna vyráběla. Možná že to bylo mýdlo.